«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Քննադատական մտածողության ազդեցությունը դասի արդյունավետության վր

Առարկան՝ Տեխնոլոգիա

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Նիկոլայ Զելիկով

Ուսումնական հաստատություն՝ Ախթալայի թիվ 2 միջն դպրոց

Երևան 2023

Բովանդակություն

էջ

ՆԱԽԱԲԱՆ --- 4

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ--- 8

Ի՞նչ է քննադատական մտածողությունը--- 8

Քննադատական մտածողությունը արդյունք է, ոչ թե առարկա-- 6

Քննադատական մտածողության կարևորությունը-- 7

Ուսուցչի դերը քննադատական մտածողության զարգացման

գործում--8

Քննադատական մտածողության համար նպաստավոր

միջավայր ստեղծելը--9

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ--10

«Մտածող գլխարկներ» մեթոդը որպես «Քննադատական մտածողություն» ուսուցման տեխնոլոգիայի

իրականացման մեթոդ---10

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ---11 «ՁԻԱՀ-ի

վիրուսը և վարակի կանխարգելումը» դասի պլան--11

Դասի ընթացքի նկարագրությունը--16

ԱՄՓՈՓՈՒՄ --22

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ---23

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ---24 Մտածելու գործընթացը պետք է դառնա դասավանդման բուն բովանդակությունը: Որոշում կայացնելու, կարծիք ձևավորելու, խնդիր լուծելու, համատեղ աշխատելու, բազմաթիվ աղբյուրներից օգտվելու, գաղափարներն ու ինֆորմացիան ստեղծագործաբար համադրելու հմտությունները պետք է մշտապես համարվեն ուսումնական ծրագրի անքակտելի մասը և երբեք չառանձնացվեն բովանդակությունից;

Արթուր Քոսթայ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հանրակրթության պետական նոր չափորոշիչի հիմքում ընկած է կարողունակությունների վրա հիմնված մոտեցումը:

Կարողունակություն (կոմպետենցիա)» եզրույթը մանկավարժական գրականության մեջ սկսել է շրջանառվել անցած դարի 70-80-ական թվականներից, երբ արևմտյան երկրներում և ԱՄՆ-ում սկսեցին լրջորեն քննադատել կրթության նպատակներն ու բովանդակության ձևավորման մոտեցումները: Արագ փոփոխվող կյանքը, գիտության և տեխնիկայի շարունակական աճը մասնագետներից պահանջում էին աշխատանքային շուկային արագ հարմարվելու ճկունություն: Ամերիկյան հետազոտողները պարզեցին, որ շատ հաճախ մարդկանց

ինտելեկտի բարձր աստիճանը մասնագիտական գործունեության ժամանակ մնում է չիրացված: Այդ ժամանակներում լայն տարածված IQ թեստերը, որոնցով չափում էին մարդու իմացական մակարդակը, չէին երաշխավորում նրա մասնագիտական հաջող գործունեությունը: Թեստը տալիս էր բարձր արդյունք, մինչդեռ իրական կյանքում մարդը ցածր արդյունավետությամբ էր աշխատում:

Ամերիկացի հետազոտողները կատարեցին բարձր արդյունավետության հասած մարդկանց վարքի, գործունեության ուսումնասիրություններ և արդյունքում ձևակերպեցին նրանց ընդհանրությունները միավորող որակների համալիր խումբ, որն անվանեցին կոմպետենցիա:

Այդ ժամանակ արդեն պարզ դարձավ, որ միայն նեղ առարկայական դաշտում գիտելիքների հաղորդումը և հմտությունների ձևավորումը բավարար չէ, այլ անհրաժեշտ է հանրակրթության նպատակների առավել լայն գիտակցում: Հանրակրթական համակարգին նոր պահանջներ սկսեցին թելադրվել գործարար շրջանակներից: Դրա պահանջն առաջացավ հատկապես աշխատանքային շուկայի կառուցվածքի փոփոխությամբ: Պարզ դարձավ, որ հանրակրթությունը պետք է ձևավորի այնպիսի կարողունակություններ, որոնք անհրաժեշտ են յուրաքանչյուր անհատի արագ փոփոխվող հասարակությունում հաջողությամբ կազմակերպելու իր առօրյա կյանքն ու գործունեությունը: Չնայած այս հարցում միասնական մոտեցումը բացակայում է, սակայն մի բան հստակ է՝

առանձին առարկաների բովանդակության վրա կառուցված կրթական մոդելն իր դիրքերն արագորեն զիջում է առանցքային կարողունակությունների վրա հիմնված կրթական մոդելին:

Բոլորի համար պարտադիր պահանջների շարքում նեղառարկայական գիտելիքներից և գործնականում դրանք կիրառելու կարողություններից բացի, որոշիչ դեր են սկսում խաղալ համապիտանի կարողունակությունները, որոնք աստիճանաբար դառնում են համընդհանուր գրագիտության պարտադիր բաղադրատարրեր:

Կարողունակությունը անհատի համալիր բնութագրիչ է. այն գիտելիքների, հմտությունների, վերաբերմունքի և արժեքների համակարգ է, որը թույլ է տալիս այս կամ այն ոլորտում հաջողությամբ լուծելու որոշակի խնդիրներ: Այսինքն՝ եթե որևէ մեկը հավակնում է կարողունակ լինել որևէ բնագավառում, ապա նա պետք է տիրապետի այդ բնագավառին բնորոշ որոշակի գիտելիքների, հմուտ լինի այդ բնագավառում որոշակի գործունեություն ծավալելու, պետք է ունենա արժեքային որոշակի համակարգ և կարողանա իր դիրքորոշումն արտահայտել այդ բնագավառի որոշակի հարցադրումների, երևույթների վերաբերյալ:

Կարողունակությունը չի կարելի համարել վերջնականորեն ձևավորված որևէ արդյունք: Վերջինիս ձևավորումն անընդհատ գործընթաց է, որի ժամանակ այն անընդհատ կարող է կատարելագործվել:

Կարողունակությունների ձևավորումը սկսում է վաղ մանկությունից և շարունակվում է ամբողջ կյանքի ընթացքում:

Պետական չափորոշչով սահմանված ութ հիմնական ակրողունակություններից է սովորել սովորելու կարողունակությունը: Այն մարդուն հնարավորություն է տալիս դառնալ ցկյանս սովորող:

Ըստ Հանրակրթության պետական չափորոշչի՝ սովորել սովորելու կարողունակության ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է սովորողների մոտ ձևավորել իրողությունները քննադատաբար և բազմակողմանի ուսումնասիրելու, վերլուծելու, ինչպես նաև ստեղծագործական ու նորարար մոտեցումներ կիրառելու ունակություններ: Կարծում եմ, որ այս ունակությունները սովորողներին անհրաժեշտ ն նաև մյուս կարողունակությունների ձևավորման համար: Քննադատաբար մտածելու և վերլուծելու ունակությունը ձևավորվում է սովորողի ուսումնառության ընթացքում ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի, սովորողի կողմից ուսումնական առարկաների ծրագրերի բովանդակության յուրացման, ինչպես նաև ուսուցման գործընթացում դաստիարակության միջոցով :

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Ի՞նչ է քննադատական մտածողությունը

Քննադատական մտածողությունը դա դիտարկման, փորձի, դատողության, պատճառաբանության և/կամ հաղորդակցության միջոցով հավաքած ինֆորմացիան ակտիվորեն և հմտորեն համակարգելու, կիրառելու, վերլուծելու, սինթեզելու և գնահատելու մտավոր գործընթաց է:

Քննադատաբար մտածելու կարողությունը դա խնդիրները և ենթադրությունները վերհանելու, կարևոր հարաբերակցությունները ճանաչելու, ճիշտ եզրակացություններ անելու, փաստերը գնահատելու և եզրահանգումներ կատարելու հմտությունն է:

Այսօր երիտասարդներից, ավելի քան երբևէ, պահանջվում է բարդ խնդիրներ լուծելու, հանգամանքները քննախույզ դիտարկելու, այլընտրանքային կարծիքները քննելու և լրջմիտ ու խելացի որոշումներ կայացնելու կարողություն: Սա արդեն իսկ քննադատական մտածողություն է:

Ակնհայտ է նաև, որ քննադատաբար մտածելը հմտություն է, որ կարող է ձևավորվել և զարգանալ ուսումնական բարենպաստ միջավայրում: Ժամանակակից մարդուն նոր սոցիալ-տնտեսական միջավայրում իրեն հարմարավետ ու լավ զգալու համար անհրաժեշտ է, որ նա կարողանա արագ հարմարվել կյանքի փոփոխվող իրավիճակներին, ինքնուրույն ձեռք բերելով անհրաժեշտ գիտելիքներ՝ դրանք կիրառի ծագող խնդիրների լուծման

համար: Քննադատական մտածողությունը կարևորագույն հմտություն է, որի հիմքերը պետք է դնի հանրակրթական դպրոցը: Հուզականությունը, ստեղծագործական երևակայությունը, արժեքային ներքին մղումները հանդիսանում են քննադատական մտածողության բաղադրիչ մասեր

Անընդհատ փոփոխվող աշխարհում կրթական ոլորտի մասնագետների կենտրոնական հարցը պետք է լինի «Ինչպե՞ս կարելի է երեխաներին լավագույնս նախապատրաստել ժողովրդավարական և տնտեսապես զարգացած կյանքին, որ նրանց սպասում է 21-րդ դարում»: Բովանդակությունը յուրացնելը, իհարկե, կարևոր է, սակայն, հավանաբար, դա չէ վճռորոշը: Աշակերտների հիմնական առաջադրանքը արդյունավետ կրթություն ստանալն ու քննադատաբար մտածել սովորելն է: Աշակերտները, նոր ինֆորմացիայի բախվելիս, պետք է կարողանան այն մտածված քննադադական վերլուծության ենթարկել: Նրանք պետք է ի զորու լինեն ինքնուրույն ու անկախ մտածել նոր ինֆորմացիայի և գաղափարների մասին և գործեն ըստ այդմ: Այդ դեպքում նոր տեղեկատվությունն օգտակար կլինի: Նրանք պետք է ի վիճակի լինեն նոր գաղափարները դիտարկել բազմաթիվ տեսանկյուններից, զատողություններ անել դրանց ճշմարտացիության և արժեքների մասին և որոշել գաղափարների վերջնական արժեքը՝ ելնելով սեփական կարիքներից և նպատակներից:

Քննադատական մտածողությունը արդյունք է, ոչ թե առարկա

Երբ աշակերտներին քննադատաբար մտածել սովորեցնելը խիստ էական է , ապա դա պետք է համակարգված ձևով ներմուծվի դասավանդման գործելակերպի համատեքստի մեջ: Չի կարելի ենթադրել, որ աշակերտներն արդյունավետ քննադատական մտածողության կհասնեն ինքնաբերաբար կամ, պարզապես, որովհետև այն հռչակվել է կարևոր մի բան: Բավական չէ նաև քննադատական մտածողությունը դարձնել ուսումնական ծրագրի մի մասը: քննադատական մտածողությունը չի կարող ձևավորվել «քննադատական մտածողության յոթ քայլ»-ը սովորեցնելու կամ որևէ այլ դեղատոմսի միջոցով: Արդյունավետ և քննադատաբար մտածող դառնալու համար աշակերտները պետք է քննադատական մտածողության իրական փորձառություն ունենան: Տարածված սխալներից է այն պատկերացումը, որ քննադատական մտածողությունն ուսուցանվող «առարկա» է, կամ հմտությունների մի խումբ է, որը պետք է, պարզապես, մտապահել:

Քննադատական մտածողությունը արդյունք է: Դա մտածողության այն ձևն է , որի շնորհիվ մարդը գաղափարների կամ ինֆորմացիայի հետ փոխգործության մեջ մտնելով, բնականորեն, ինքնին մտածում է քննադատաբար (քննելով և դատելով) : Սա ակտիվ գործընթաց է , որը դիտավորյալ խթանվում է կամ ինքնաբուխ ի հայտ է գալիս և որը սովորողին ընձեռում է ինֆորմացիան տնօրինողի կայուն դեր, այսինքն՝ սովորողը կարողանում է ինֆորմացիան քննության ենթարկել, յուրացնել, ձևափոխել, հարմարեցնել կամ ժխտել: Այն երևան է գալիս, երբ սովորողը սկսում է այս կարգի հարցեր տալ՝ «Ի՞նչ է այս ինֆորմացիան նշանակում ինձ

համար», «Ինչպե՞ս է այս գիտելիքը հարաբերակցվում իմ պատկերացումների հետ», «Արդյո՞ք այս ինֆորմացիան օգտակար է», «Ինչպե՞ս եմ ես վերաբերվում այս գաղափարներին» կամ «Այս գաղափարների համաձայն գործելու հետևանքն ինչպիսի՞ն կլինի ինձ և ուրիշների համար»:

Քննադատական մտածողությունը լավ չի յուրացվում ուսումնական ծրագրի կամ առօրյա կյանքի համատեքստից դուրս: Դպրոցում քննադատաբար մտածելու լավագույն ձևը այդ մտածողությունը կիրառելն է որպես որևէ գաղափարի մոտենալու եղանակ, որպես ամենօրյա ուսումնական ծրագրի մաս և ակնկալվող արդյունք: Քննադատական մտածողության և սովորելու գործընթացին վերաբերող վերջին գիտական հետազոտությունները ցույց են տվել, որ հմտությունների տարանջատ ուսուցումը և փաստերի յուրացումը հիմնախնդիր համարող մոդելը նվազեցնում է աշակերտի քննադատական մտածողությունը: Բրաունը (1989) պնդում է, որ իրական կյանքի խնդիրներից և նպատակներից կտրված հմտություններ սովորելը կարող է աշակերտներին հնարավորություն տալ հաջողության հասնել որևէ առարկայի քննության ժամանակ, սակայն նրանք ի զորու չեն լինի այդ հմտությունները կիրառել նոր ու անսպասելի իրավիճակներում:

Քննադատական մտածողությունը և իմացական աճը տեղի է ունենում, երբ ուսուցիչը հասկանում և գնահատում է մտքերի և փորձի բազմազանությունը: Քննադատական մտածողությունը դրսևորվում է, երբ բացակայում է «միակ ճիշտ պատասխան» մտածելակերպը:

Երբ ուսումնասիրում ենք քննադատական մտածողության ձևավորման և զարգացման համար գրականությունում գոյություն ունեցող մոդելները, ակնհայտ է դառնում, որ բոլոր այդ մոդելները շատ կամ քիչ չափով հիմնվում են դեռևս 1956թ. ականավոր գիտնական Բենջամին Բլումի կողմից մշակված տաքսոնոմիայի վրա: Բլումի տաքսոնոմիայի ճանաչողական կամ, այսպես կոչված, իմացական խումբը բաղկացած է վեց մակարդակներից՝ գիտելիք, ընկալում, կիրառում, վերլուծություն, սինթեզ, և գնահատում:

Վերոնշյալ բոլոր վեց մակարդակներում էլ սովորողներին անհրաժեշտ են համապատասխան հմտություններ, սակայն քննադատական մտածողության ձևավորման և զարգացման տեսանկյունից պետք է առավելապես շեշտել վերլուծության, սինթեզի և գնահատման մակարդակները: Բլումի տասքոնոմիայի մակարդակները դասավորված են աճման կարգով, այսինքն նախորդ մակարդակը հաջորդի հիմքն է, սակայն քննադատական մտածողության համար անհրաժեշտ են այն հմտությունները, որոնք ձևավորվում են վերջին երեք մակարդակներում:

Քննադատական մտածողության կարևորությունը

- Այն ներառում է փաստը տարբեր տեսանկյունից դիտելու ունակություն:

- Սա տարբեր երևույթների պատճառները գնահատելու ունակություն է:

- Քննադատական մտածողությունը ենթադրում է նաև ազնվություն այն իմաստով, որ մենք չպետք է հուզականորեն կողմնորոշվենք որևէ իրավիճակի նկատմամբ, քանի որ զգացմունքայնորեն կողմնակալ դառնալով ՝ մենք դիմում ենք ինքնախաբեության: Փոխարենը, նման պահերին մենք պետք է մտածենք առանց նախապաշարմունքների:

- Այն հնարավորություն է տալիս իրավիճակի վերաբերյալ բոլոր հնարավոր տեսակետները հաշվի առնել նախքան վերլուծելը:

- Սա օգնում է արդյունավետորեն լուծել խնդիրները:

Քննադատական մտածողությունը պետք է զարգացնել դեռ վաղ մանկությունից:, քանի որ մեծահասակ տարիքում մարդու մտածելակերպի փոփոխումը ծայրաստիճան դժվար է:

Ուսուցչի դերը քննադատական մտածողության զարգացման գործում

Գարիսոնը խիստ կարևորում է ուսուցչի դերը քննադատական մտածողության զարգացման գործում: Նա նշում է, որ ուսուցիչը պարտավոր է սովորողին քննարկումների միջոցով դրդել վիճարկելու տարբեր գաղափարներ, ենթադրություններ, տեսություններ, նորմեր և կանոններ, քանի որ քննադատական մտածողությունը սովորողից պահանջում է ստաձնել գաղափարներ ու խնդիրներ քննելու և հետևություններ անելու պատասխանատվություն: Ուստի պատահական չէ, որ շատ գիտնականներ պնդում են, որ ուսուցչի և աշակերտի միջև երկխոսության և քննարկման ծավալումը քննադատական մտածողության ձևավորման և զարգացման թիվ մեկ գրավականն է: Սիեգելը հավաստիացնում է, որ դասավանդողի հիմնական դերը կայանում է քննադատակբար մտածողի օրինակ ծառայելու մեջ: Այսինքն՝ դասավանդողն առաջինը ինքը պետք է պատրաստ լինի վիճարկելու սեփական արժեքներն ու գաղափարները և դրանով իսկ օրինակ ծառայի իր ուսանողների առջև :

Քննադատական մտածողությունը խթանելու կամ, հակառակը՝ արգելակելու հզոր միջոցներից մեկը ուսուցչի հարցումն է: Ուսուցչի առաջադրած հարցերից է կախված դասարանում հաստատվող մթնոլորտը: Այս հարցերը ցույց են տալիս, թե դասարանում ինչն է արժևորվում, ինչպես են ճիշտն ու սխալը որոշվում, ում պետք է և ում պետք չէ համարել գիտելիքի և տեղեկատվության աղբյուր: Հարցերը, որոնք աշակերտի մտածողությունը սահմանափակում են պարզ վերարտադրությամբ, կամ ներդցնում են մտքի աշխատանքը, հուշում են աշակերտին, որ իր մտածելն ավելորդ բան է: Հարցերը, որ աշակերտին մղում են խորհելու, կշռադատելու, վերակառուցելու, երևակայելու, ստեղծագործելու կամ ուշադիր ծանրութեթև անելու, բարձրացնում են աշակերտների մտավոր

աշխատանքի մակարդակը, և օգնում են նրանց հասկանալ, որ իրենց մտածելը կարևոր է, որ իրենք կարող են ներդրում անել պատկերացումների և գաղափարների համապատկերում: Առաջարկվող հարցերի տեսակների շնորհիվ աշակերտները կարող են սովորել, որ գիտելիքը քարացած մի բան չէ, և որ գաղափարները առաձգական և փոփոխելի են:

Քննադատական մտածողության համար նպաստավոր միջավայր ստեղծելը

Քննադատաբար մտածել սովորեցնելը հեշտ գործ չէ: Դեպի քննադատական մտածողություն տանող քայլերի վստահելի ցուցակներ գոյություն չունեն: Սակայն որոշակի պայմաններ և աշակերտների պատկերացումներ կարող են նպաստել քննադատական մտածողության զարգացմանը:

Քննադատական մտածողությունը խթանելու համար ուսուցիչները պետք է.

- Ժամանակ ու հնարավորություն տան քննադատական մտածողության փորձառություն անցնելու համար
- Թույլ տան աշակերտներին խորհել
- Ընդունեն տարբեր գաղափարներ և կարծիքներ
- Նպաստեն աշակերտների ակտիվ ներգրավմանը ուսումնական գործընթացում
- Աշակերտների համար ապահով միջավայր ստեղծեն, որտեղ բացառվում է ծաղրը
- Հավատ արտահայտեն յուրաքանչյուր աշակերտի քննադատաբար մտածելու կարողության նկատմամբ

- Գնահատեն քննադատական մտածողությունը

Արդյունավետ քննադատական մտածողություն դրսևորելու համար աշակերտները պետք է.

- Զարգացնեն իրենց ինքնավստահությունը և հասկանան, որ իրենց կարծիքներն ու մտքերն արժեքավոր են

- Ակտիվորեն մասնակցեն ուսումնական գործընթացին
- Հարգանքով լսեն բազմազան կարծիքները
- Պատրաստ լինեն ձևակերպել, և կառուցել սեփական դատողությունները

Գրեթե բոլոր ականավոր հեղինակները համակարծիք են, որ քննադատական մտածողության ձևավորմանը միանշանակ նպաստում է դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդների կիրառումը: Երբ սովորողը ակտիվորեն մասնակցում է ուսումնառության գործընթացին, նա ակամա սկսում է մտածել խնդրի շուրջ, ուսուցչից բացի լսում է իր ընկերների կարծիքը և տալիս է իր պատճառաբանված համաձայնությունը կամ անհամաձայնությունը բարձրաձայնված կարծիքների վերաբերյալ, ինչպես նաև կարող է ներկայացնել ամբողջովին տարբերվող տեսակետ, որը նույնպես պետք է պատճառաբանված լինի, քանզի լսարանն ընդհանրապես ճնշում է գործադրում անհիմն կարծիքների վրա:

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

«Մտածող գլխարկներ» մեթոդը որպես«Քննադատական մտածողություն» ուսուցման

տեխնոլոգիայի իրականացման մեթոդ

«Քննադատական մտածողություն» ուսուցման տեխնոլոգիան ունի իրականացման բազմաթիվ մեթոդներ ու հնարներ, որոնցից մեկն էլ «Մտածող գլխարկներ» մեթոդն է: Վերջինիս հեղինակը հոգեբան, ստեղծագործ մտածելակերպի ոլորտում փորձագետ Էդուարդ դե Բոնոն է։ Մեթոդը հանդիսանում է քննադատական մտածողության զարգացման տարրերից մեկը: Բոնոն առանձնացնում է մեթոդի մի քանի առավելություններ

- Որ մեզ հնարավորություն է տրվում խաղալ ինչ-որ մեկի դերը
- Դրանց օգնությամբ մենք հնարավորություն ենք ստանում ղեկավարել մեր ուշադրությունը
- Մեզ հնարավորություն է տրվում պայմանավորվել, համաձայնության գալ զրուցակցի հետ

Հաջորդ առավելությունը հետևում է խաղի կանոնները որոշելու հնարավորությունից: Մարդիկ շատ լավ հասկանում են, թե ինչ կանոններով է ընթանում այս կամ խաղը: Այդ կանոնների ուսումնասիրումը հանդիսանում է մանկական տարիքում գիտելիքների կուտակման ամենաարդյունավետ ձևերից մեկը

Այս մեթոդի հիմքում ընկած է զուգահեռ մտածելու հայեցակարգը: Այս մեթոդի օգնությամբ տարբեր մոտեցումներ ու գաղափարներ հանդես են գալիս միաժամանակ՝ առանց իրար հանդեպ ինչ-որ առավելությունների:

«Մտածող գլխարկներ» մեթոդը թույլ է տալիս զարգացնել մտքի ճկունությունը և կրեատիվությունը, գերազանց օգնում է հաղթահարել ստեղծագործական ճգնաժամը, օգնում է կայացնել ճիշտ որոշումներ, եվ ավելի ճիշտ կապակցել մտքերը, դրված նպատակների ու խնդիրների լուծմանը հասնելու համար: Այն հատկապես լավ է հարմարում անսովոր եւ նորարարական գաղափարները գնահատելու համար, երբ կարեւոր է հաշվի առնել ցանկացած գաղափար, եւ իրավիճակը դիտարկել տարբեր հարթություններում: Այս մտածողության եղանակը գործնական խնդիրների լուծման ընթացքում, օգնում է հաղթահարել զգացմունքային, խուճապային եւ խառնաշփոթության բարդությունները:

Մեթոդը հարմար է կիրառել կենսաբանության շատ դասերի ժամանակ:

Շատ ավելի արդյունավետ է լինում, երբ քննադատական մտածողության զարգացմանն ուղղված մեթոդներ են զուգորդվում:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

Հետազոտական հարցադրումը այսպիսին է. քննադատական մտածողությունը զարգացնող մեթոդները ինչպիսի՞ ազդեցություն են ունենում դասի արդյունավետության վրա:

Հետազոտությունն իրականացրել եմ Վայքի ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանում:

Որպես վկայություններ հավաքագրել եմ դասի վերլուծությունը, աշակերտներին տրված առաջադրանքի ձևավորող գնահատականները, փոխադարձ ստուգման արդյունքները, տնային առաջադրանքի պատասխանները, ելքի քարտերը, մոտիվացիայի ռուբրիկը:

Դասի թեման է «ՁԻԱՀ-ի վիրուսը և վարակի կանխարգելումը », որն ընտրել եմ 10րդ դասարանի խորացված ուսուցմամբ հոսքի ծրագրային նյութից: Չնայած, որ աշակերտները որոշ տեղեկություններ ունեն ՁԻԱՀ-ի մասին նախորդ դասարաններից, բայց այս թեման համապարփակ ձևով որպես առանձին դաս, առաջին անգամ պետք է ուսումնասիրվի այս դասընթացում: Եվ քանի որ այս հարցի վերաբերյալ մինչև այժմ գոյություն ունեցող դասագրքերում չկա առանձին և ամբողջական նյութ, տարբեր աղբյուրների հիման վրա պատրաստել եմ «ՁԻԱՀի վիրուսը և վարակի կանխարգելումը» բաշխիչ նյութը:

Ներկայացնում եմ այդ դասի պլանը, որտեղ հստակեցված են դասի նպատակները և դասի ընթացքի համառոտ նկարագրություն

Առարկա՝	Կենսաբանություն	Կիսամյակ	երկրորդ	Դասարան	10-րդ բնագիտական
Օգտագործվող նյութեր՝	Գրքեր, տետրեր, գրիչներ, գունավոր փարտեր, թեստային առաջադրանքների թերթիկներ, վիրուսի կառուցվածքի սխեման ցուցադրող պաստառ, բաժանվող նյութ				

«ՁԻԱՀ-ի վիրուսը և վարակի կանխարգելումը» դասի պլան

Ամբողջական պատկեր՝	Նախորդ դասին աշակերտները սովորել են, թե ինչ են կյանքի ոչ բջջային ձևերը՝ վիրուսները, ինչպիսի կառուցվածք ունեն նրանք, կենսագործունեության ինչպիսի առանձնահատկություններ ունեն, ինչպիսի հիվանդություններ են հարուցում: Այս և հաջորդ դասին վիրուսներից կուսումնասիրեն ՄԻԱՎ-ի կառուցվածքը, կենսագործունեությունը, նրա առաջացրած հիվանդության՝ ՁԻԱՀ-ի վարակման ուղիները, նրա կանխարգելման միջոցները:Երկրորդ դասի վերջում թեստային առաջադրանքների միջոցով կստուգվի նաև թեմայի յուրացումը:
Դասի նպատակը՝	• Ծանոթացնել ՄԻԱՎ-ի կառուցվածքին • Բացատրել օրգանիզմի վրա նրա ազդեցության մեխանիզմը • Պարզաբանել ՁԻԱՀ-ի վարակման ուղիները և նրա կանխարգելման միջոցները

	Ուսուցանման արդյունքներ, որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ
Վերջնարդյունքները	Աշակերտները կկարողանան • Նկարագրել ՄԻԱՎ-ի կառուցվածքը • Բացատրել օրգանիզմի վրա նրա ազդեցության մեխանիզմը • Համեմատել ՄԻԱՎ-ը այլ վիրուսների հետ. • վերլուծել ՄԻԱՎ-ի ազդեցության հետևանքները • Հասկանալ ՁԻԱՀ-ով վարակման ուղիներն ու նրա կանխարգելման միջոցները • Արժևորել գիտելիքների և ճիշտ վարքագծի դերը սեփական առողջության պահպանման գործում
Ուսուցչի զարգացման ընթացիկ թիրախներ	Նպատակներին հասնելու ռազմավարությունը

ՈՒսուցչի առաջընթացը փաստելու համար որպես թիրախ եմ ընտրել սովորողների քննադատական մտածողության զարգացումը	Դասն իրականացվելու է ՛Մտածող գլխարկներ՝ռազմավարության կիրառմամբ:Յուրաքանչյուր ՛գլխարկ՝ իր հատվածը ներկայացնելիս դասարանային քննարկումների միջոցով պարզաբանվելու են թյուրըմբռնումները, շտկվելու են դրանք նախ աշակերտների, ապա՝ ուսուցչի օգնությամբ: Դասի վերջում յուրացումը ստուգելու նպատակով տրվելու է գրավոր անհատական առաջադրանք, կատարվելու է նախ փոխադարձ ստուգում, ապա ուսուցչի կողմից ստուգվելու է և տրվելու է գրավոր հետադարձ կապ:

Թեմայի վերաբերյալ նախնական գիտելիքների վերհանում և գնահատում(2 րոպե) Նոր նյութի ներկայացում	Աշակերտները պատասխանում են հարցերին , մտքեր են գեներացնում Աշակերտները	Ուսուցիչը հարցեր է առաջադրում , ուղղորդում է, շտկում է, ամփոփում է Ուսուցիչը տրամադրում է	Խթանել թեմայի շուրջ քննարկումներ ու 'Մտագրոհ' 'Ի՞նչ գիտեք ՋԻԱՀ-ի մասին' , մեկնարկային հարցով
Գործողություն ներ (ժամ/տևողությ ուն)	Ուսումնական գործունեություն Աշակերտներ	Պլանավորած տարբերակում և ՈւԳ ռազմավարություններ Ուսուցիչ	Առանցքային հարցեր Հիմնական ստուգումներ (հանձնարարու թյան վերջնարդյուն քը նպաստում է դասի նպատակին)
Կազմակերպչ ական հարցեր (1 րոպե)			

Ծանոթացում նյութի հետ(10 րոպե)	անհատապես կարդում են 'Բաշխիչ նյութը',անհրաժեշտութ յան դեպքում ուսուցչին են դիմում գունավոր քարտերով	'Բաշխիչ նյութը',շրջում է դասարանում, պատասխանում հարցերին, անհատական օգնություն ցուցաբերում	Ծանոթացում 'ՁԻԱՀ-ի վիրուսը և հիվանդության կանխարգելում ը' նյութին
Գիտելիքների յուրացում(20 րոպե)	Աշակերտները աշխատում են համագործակցային խմբերով տրված հանձնարարության շուրջ	Ուսուցիչը խմբերին տրամադրում է իրենց հանձնարարությունների թերթիկը և բացատրում առաջադրանքը: Շրջում է դասարանում, հետևում է աշակերտների աշխատանքին, ուղղորդում, պատասխանում հարցերին, անհատական օգնություն ցուցաբերում	'Մտածող գլխարկներ' ռազմավարութ յան կիրառում. '6 գլխարկներից' յուրաքանչյուրը՝ Սև,Կապույտ, Սպիտակ, Կանաչ, Դեղին և Կարմիր,

			աշխատում է թեմայի որևէ կոնկրետ հարցի վրա՝ առաջնորդվել ով տրված առաջադրանք ով և բանալի հարցերով ու բանալի բառերով
		Ուսուցիչը լսում է խմբերին, կազմակերպում է քննարկումները,	Թերթիկների

Գիտելիքների զարգացում(35 րոպե) Թեմայի ընդհանրացու մ և համակարգում (5 րոպե)	Խմբերը հերթականությամբ ներկայացնում են իրենց առաջադրանքները Պատասխանում են ուսուցչի հարցերին,	ստկում է, համակարգում և ամփոփում է մտքերը Հարցեր է առաջադրում, պարզաբանում է թյուրըմբռնումները, ընդհանրացնում և համակարգում է	բովանդակությ ունը կցվում դասապլանին Գիտելիքների ճշգրտում և ամրապնդում Հարցեր 1.Ինչպիսի՞

Թեմայի յուրացման ստուգում(10 րոպե)	Պատասխանում են անհատապես տրված թեստային առաջադրանքներին	Տրամադրում է թեստային առաջադրանքները, հետևում է աշակերտների աշխատանքին, անհատական օժանդակություն ցուցաբերում	կառուցվածք ունի ՄԻԱՎ-ը 2.Ինչո՞վ է այն նման և տարբեր ձեզ հայտնի վիրուսներից 3.Նկարագրե՛ք մարդու օրգանիզմում ՄԻԱՎ-ի գործունեությա ն մեխանիզմը 4. Ինչպե՞ս է փոխանցվում ՄԻԱՎ-ը
Փոխադարձ ստուգում(5 րոպե)	Ստուգում են միմյանց աշխատանքը պատասխանների կաղապարի օգնությամբ		
Տնային հանձնարարու թյուն(1 րոպե)	Գրառում են տետրերում	Բացատրում է առաջադրանքը	Ընկերոջ կողմից հետադարձ կապի

Դասի ելք(1 րոպե)			տրամադրում (պատասխանն երի կաղապարի միջոցով) Ցուրացման բարելավում, մտածողությա ն խթանում

Տերմիններ	ՄԻԱՎ, ՁԻԱՀ, ռետրովիրուս, ռեվերտազա, T- հելպերներ
Գրագիտություն	Տերմինների ընդլայնումը, նրանց հայերեն բացատրության իմացությունը և ճիշտ արտասանությունն ու գրելաձևը նպաստում են գրագետ բանավոր և գրավոր խոսքի զարգացմանը
Գնահատում	Ամբողջ դասի ընթացքում կատարվելու է ձևավորող գնահատում `բանավոր հետադարձ կապի միջոցով՝«Մեդալ և անելիք», իսկ երկրորդ դասի վերջում տրվելու է անհատական թեստային աշխատանք, որին տրվելու է գրավոր հետադարձ կապ:Տնային աշխատանքին ևս տրվելու է գրավոր հետադարձ կապ:
Տնային աշխատանք	տրվի տնային աշխատանք, որով կստուգվի ինչպես նյութի յուրացման աստիճանը, այնպես էլ կնպաստի աշակերտների ստեղծագործական
	մտքի զարգացմանը: Շարունակել պատմվածքը. 1984թ. դեկտեմբերին Ջեննին իր 14-ամյա որդուն առանց լուրջ բան կասկածելու բժշկի տարավ: Տղան մի քանի օր առաջ դպրոցից տուն էր եկել և մորը զանգատվել, թե խիստ հոգնածություն է զգում: Բազմաթիվ հետազոտություններից հետո, , Ջեննիից հայացքը

	փախցնելով, բժիշկն ասաց, որ տղան ՁԻԱՀ ունի. Ժամանակին հիվանդանոցում վարակված արյուն էին ներարկել: Գավառական այս փոքրիկ քաղաքում լուրը տարածվեց կայծակի արագությամբ, թե ՁԻԱՀով հիվանդ տղան ուզում է դպրոց վերադառնալ...

Դասի ընթացքի նկարագրությունը

Դասի առաջին փուլը խթանումն է: Այս փուլի ընթացքում նախ փորձում եմ ակտիվացնել աշակերտներին՝ թեմայի մասին ունեցած տեղեկատվությունը վերհիշելու նպատակով: Սա սովորողներին ստիպում է քննության ենթարկել սեփական գիտելիքները և, միևնույն ժամանակ, հնարավորություն է տալիս խորհել բուն թեմայի մասին: Այդ նպատակով կարդում եմ մի փոքրիկ պատմվածք.

1984թ. դեկտեմբերին Ջեննին իր 14-ամյա որդուն առանց լուրջ բան կասկածելու բժշկի տարավ: Տղան մի քանի օր առաջ դպրոցից տուն էր եկել և մորը զանգատվել, թե խիստ հոգնածություն է զգում: Բազմաթիվ

հետազոտություններից հետո, , Ջեննիից հայացքը փախցնելով, բժիշկն ասաց, որ տղան ՁԻԱՀ ունի. Ժամանակին հիվանդանոցում վարակված արյուն էին ներարկել:

Գավառական այս փոքրիկ քաղաքում լուրը տարածվեց կայծակի արագությամբ, թե ՁԻԱՀ-ով հիվանդ տղան ուզում է դպրոց վերադառնալ... Պատմվածքին նորից կվերադառնամ դասի վերջում:

Այս փուլը շարունակում եմ «Մտագրոհ»:մեթոդով: Որպես բանալի բառ ընտրում եմ «ՁԻԱՀ»-ը և աշակերտներին առաջարկում եմ այնպիսի բառեր և արտահայտություններ ասել, որոնք, ըստ իրենց, առնչվում են ՁԻԱՀ-ի հետ: Այս ձևով, փաստորեն, կազմվում է ՁԻԱՀ-ի մասին աշակերտների իմացածի ցուցակը:

Աշխատում եմ որքան հնարավոր է աշակերտներից շատ մտքեր կորզել՝ առաջ քաշելով այնպիսի հարցեր, որոնք, հնարավոր է, որ նույնիսկ չեն քննարկվելու, բայց առնչվում են թեմային, քանի որ այս փուլի նպատակներից է նաև աշակերտներին շահագրգռելն ու ակտիվացնելը: Ակտիվությունն ապահովելու համար հնարավորինս քիչ եմ խոսում՝ այդ դերեկատարումը հիմնականում վերապահելով աշակերտներին:

Առավելագույն քանակով մտքեր ստանալու համար սահմանափակումներ պետք չէ դնել, քանի որ հաճախ միտքը, որը ոչ տեղին է կամ ոչ գործնական, կարող է նպաստել ուրիշ մեկի մոտ հետաքրքիր մտքերի առաջացման:

յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է զգա, որ իր կողմից ասված միտքը արժանի է ուշադրության: Սա ևս կնպաստի մտքեր արտահայտելու շահագրգռվածությանը:

Այս դասի ընթացում ներգրավման աստիճանի բարձրացման և ընկալման խորացման համար հարմար եմ գտնում կիրառել «Մտածող գլխարկներ» մեթոդը, որը քննադատական մտածողության զարգացման մեթոդներից մեկն է: Մեթոդի էությունը կայանում է նրանում, որ յուրաքանչյուր խումբ մտածում, բացահայտում և այնուհետև ներկայացնում է թեմայի կամ խնդրի մի որևէ կողմը: Պայմանականորեն այդ խմբերը կոչվում են Սպիտակ, Կարմիր, Դեղին, Սև, Կանաչ և Կապույտ գլխարկներ:Նախ աշակերտներին տրամադրում եմ բաշխիչ նյութը և հանձնարարում կարդալ այն: Այնուհետև յուրաքանչյուր խմբի տրամադրում են թերթիկներ, որոնց վրա գրված են, թե հարցի որ կողմը պետք է ներկայացնեն: Աշակերտներին օգնելու նպատակով այդ թերթիկների վրա գրում եմ, թե ինչ հարցերի նրանք պետք է պատասխանեն և այն բանալի բառերը, որոնք էլ ավելի դյուրին կդարձնեն նրանց գործը՝ իրենց նյութը ներկայացնելու համար:

Խմբերին տրամադրվող թերթիկներն այսպիսին են.

КАНАЧ ԳԼԽԱՐԿ

Ներկայացնում է հարցի զարգացումն ու հեռանկարները: Առաջ է քաշում նոր գաղափարներ, հնարավոր տարբերակներ:

Բանալի հարցեր .

- Ի՞նչ է հնարավոր անել այս իրավիճակում
- Կա՞ն, արդյոք, այլ տարբերակներ Բանալի բառեր .
- Սա հնարավոր է դարձնում, որ...
- Սա կարող է օգնել, որ...
- Կարելի է այնպես անել, որ...

ԴԵՂԻՆ ԳԼԽԱՐԿ

Ներկայացնում է հարցի դրական կողմերը, առավելությունները, գնահատական է տալիս:

Բանալի հարցեր .

- Ո՞րոնք են առավելությունները

-
-
- Հնարավո՞ր է իրագործել
  Ինչպիսի՞ն կլինի արդյունքը
  Ո՞րն էհաջողության գրավականը

Բանալի բառեր .

- Լավ է, որ...
- Հրաշալի է, որ...
- Շատ կարևոր է, որ...
- Սա նպաստում է, որ...

ՍՊԻՏԱԿ ԳԼԽԱՐԿ

Հարցի մասին ներկայացնում է միայն չեզոք փաստարկներ, տեղեկատվություն:

Բանալի հարցեր .

- Ի՞նչ տվյալներ կան
- Ի՞նչ տվյալներ են պակասում
- Ինչպե՞ս գտնել անհրաժեշտ տվյալները Բանալի բառեր .
- Հայտնի է, որ...

- Փաստ է, որ…
- Հետազոտությունները ցույց են տվել ,որ…

ԿԱՊՈՒՅՏ ԳԼԽԱՐԿ

Վերլուծում է քննարկման, մտածողության ընթացքը, դատողություններ է անում մտածողության մասին, ամփոփում:

Բանալի հարցեր

Որո՞նք են քննարկման այս փուլի արդյունքները

Ի՞նչ բաց թողեցինք , ինչի՞ մասին կարելի է էլի մտածել

Ո՞րն է լինելու մտածողության հաջորդ քայլը

Բանալի բառեր .

- Եկեք փորձենք հարցին նայել նաև այս կողմից

ՍԵՎ ԳԼԽԱՐԿ

Ներկայացնում է հարցի վտանգավոր հետևանքները, քննադատում է:

Բանալի հարցեր .

-
-
-

- Որքանո՞վ է վտանգավոր
- Ի՞նչ խնդիրներ ու վտանգներ կարող են առաջանալ

Բանալի բառեր .

- Սխալ է..
- Վտանգավոր է…
- Խանգարում է…
- Չի կարելի…

ԿԱՐՄԻՐ ԳԼԽԱՐԿ

Հարցի մասին արտահայտում է հույզեր, զգացմունքներ. վերաբերմունք, նախազգացումներ:

Բանալի հարցեր .

- Ի՞նչ եմ զգում հարցի առնչությամբ
- Ինձ ի՞նչ է թվում
- Ի՛նչն է ինձ դուր գալիս, ի՞նչը՝ ոչ Բանալի բառեր .
- Ինձ թվում է, որ…
  Ես նախազգում եմ, որ…

  Ինձ դուր է գալիս, որ…

•

•

•

Ինձ դուր չի գալիս, որ…

Գտնում եմ, որ սա նաև մտքերի դասակարգման միջոց է և համահունչ է խթանման փուլում կատարված մտքերի դասակարգմանը: Քանի որ իրենց բաժնին վերաբերող հարցերը մեկտեղված չեն՝ ներկայացված են դասանյութի տարբեր մասերում, խմբի անդամները ստիպված են լինում նյութը մեկ անգամ ևս սկզբից մինչև վերջ ուշադիր կարդալու:

Խմբերում աշխատանքն ավարտելուց հետո նրանք հերթականությամբ ներկայացնում են իրենց աշխատանքը: Յուրաքանչյուր աշխատանքի ներկայացումից հետո խմբի անդամները պատասխանում են մյուս խմբերի հարցերին կամ, եթե հարկ է, որոշ պարզաբանումներ են կատարում: Եթե լինում են հարցեր, որոնք անպատասխան են մնում, ապա ուղղորդող հարցերի միջոցով օգնում եմ դրանց վերհանմանը:

Այսպիսով, նյութն ուսումնասիրվում է տարբեր կողմերից և պատկերն ամբողջանում է, երբ միավորվում են խմբային աշխատանքների արդյունքները:

•

•

•

Խմբերի աշխատանքի արդյունքում պարզաբանվում են ՄԻԱՎ-ի կառուցվածքը, ինչպես է այն ազդում օրգանիզմի վրա, ինչպիսի վիճակագրական տվյալներ կան Հայաստանում ՁԻԱՀ-ի վերաբերյալ, ինչպիսի հետևանքների կարող է հասցնել ՄԻԱՎ / ՁԻԱՀ-ը , աշակերտներն ըմբռնում են առողջ վարքագծի անհրաժեշտությունը և արտահայտում իրենց վերաբերմունքը:

Դասի հաջորդ փուլը կշռադատումն է: Այստեղ է, որ աշակերտները հանրագումարի են բերում նոր գիտելիքը և նոր հասկացությունները և դրանք հարմարեցնում են իրենց իմացական կառույցին, այսինքն՝ սեփականացնում են նոր գիտելիքները և ձեռք են բերում մնայուն, երկարաժամկետ իմացություն:

Կշռադատման փուլում կիրառում եմ «Ապագայի անիվ» մեթոդը, որը թույլ է տալիս պարզելու պատճառահետևանքային կապերը: Որպես ելակետ ընտրում եմ «ՁԻԱՀ» բառը և բացատրում, որ այժմ պետք է

փնտրենք ՁԻԱՀ-ի պատճառները: Այն ավելի հասկանալի լինելու համար նրանց ուղղորդող հարցեր եմ տալիս: Այժմ նրանք արդեն ընկալածը կարողանում են արտահայտել ավելի սեղմ և սեփական բառերով, որն էլ նշանակում է, որ գիտելիքը ավելի խորն է ու հիմնավոր:

Գրատախտակին ստացվում է դասարանի համար և նրանց միջոցով կազմված տեսանելի մի պատկեր, որտեղ ցույց է տրված, թե որո՞նք են ՁԻԱՀ-ի պատճառները. և ինչի՞ կարող է այն հանգեցնել: Արդեն յուրաքանչյուր աշակերտ ինքը կարող է կշռադատել և համոզվել, որ ՁԻԱՀ-ով չհիվանդանալու համար ինչպիսի վարքագիծ պետք է դրսևորի: Այդ եզրակացությանը նա կհանգի իր ստացած գիտելիքների հիման վրա, և մի անգամ ևս կհամոզվի, որ նոր տեղեկատվությունը և գաղափարները կարելի է վրափոխել և դարձնել գործնական, կիրառական գիտելիքներ:

Դա ավելի գիտակցված ձևով ներկայացնելու համար աշակերտներին որպես տնային աշխատանք հանձնարարում եմ շարունակել դասի սկզբում ներկայացված պատմությունը՝ իրենց պատկերացմամբ:

«Մտածող գլխարկներ» մեթոդը հնարավորություն է տալիս նաև աշակերտների ստեղծագործական կարողությունների զարգացմանը,որովհետև նրանք նաև կխորհեն ու ենթադրություններ կարող են անել ապագայի

մասին, ինչպես նաև նրանց մոտ կձևավորվի իրենց առողջության մասին հոգ տանելու, առողջ ապրելակերպի և անվտանգ կենսագործունեության վերաբերյալ արժեքային համակարգ:

Կանաչ գլխարկը պետք է ներկայացներ հարցի զարգացումն ու հեռանկարները: Նրանք առաջարկեցին մի շատ հետաքրքիր գաղափար. քանի որ վիրուսը մծակի ստամոքսում քայքայվում է, ապա կարելի է ուսումնասիրել, թե դա ո՞ր նյութի ազդեցությամբ է կատարվում և որպես դեղամիջոց ստեղծել այդ նյութը:

Հաջորդ դասաժամին, մոտ 10 րոպեի ընթացքում, իրականացնում եմ ձևավորող գնահատում թեստային առաջադրանքի միջոցով, որը կատարում են անհատապես:

Ավարտելուց հետո կատարվում է փոխադարձ ստուգում տրված պատասխանների կաղապարի օգնությամբ:

Առաջադրանքների ստուգումից պարզվեց, որ նախորոշված վերջնարդյունքները հիմնականում իրականացվել են: Մի քանի աշակերտներ լրացրին նաև մոտիվացիայի ռուբրիկ, որի արդյունքները ներկայացված են դիագրամի միջոցով.

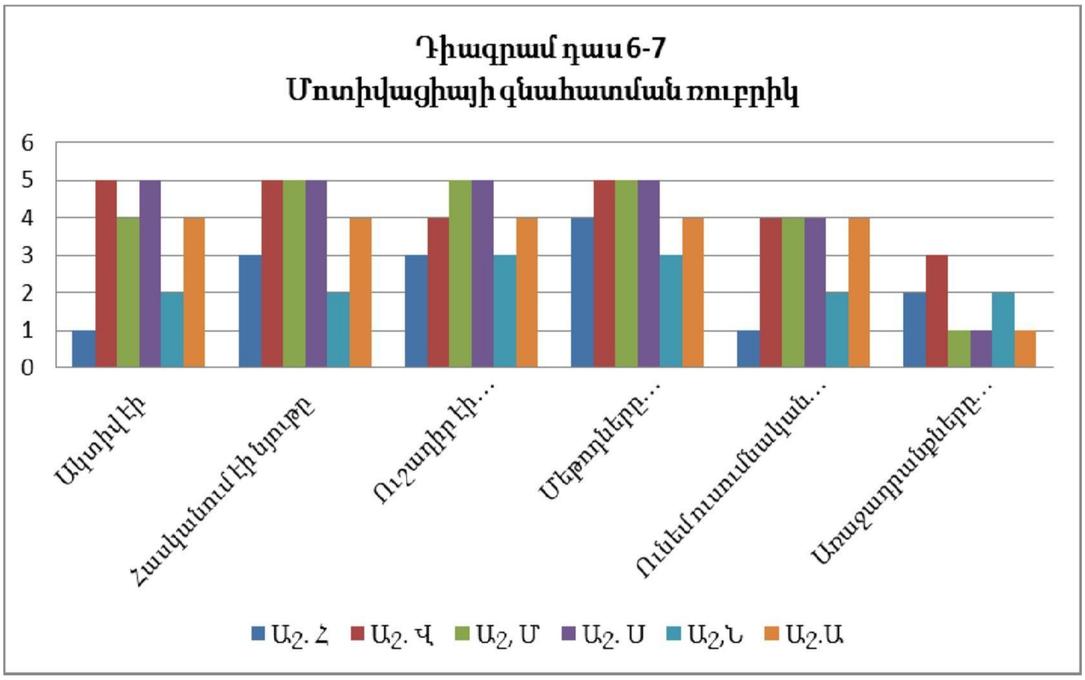

Ինչպես երևում է դիագրամից, աշակերտները հիմնականում գտնում են, որ ակտիվ են եղել, նյութը հասկացել են, ուշադիր են եղել, մեթոդը իրենց դուր է եկել, ունեն ուսումնական առաջընթաց, այսինքն՝ նրանց մոտիվացված են:

Տնային աշխատանքի ստուգումը ցույց տվեց որ բոլոր աշակերտներն էլ այն կատարել էին և ցուցաբերել էին բավականին հուզական վերաբերմունք: Ինձ ուրախացրեց այն փաստը, որ նրանց պատմությունների մեծ մասում զգացվեց սիրո, ջերմ վերաբերմունքի , հոգատարության, կարեկցանքի զգացողություններ հիվանդ տղայի նկատմամբ: Նրանք բոլորն էլ համարյա մարդասիրական ու լավատեսական վերջաբան ունեին: Նրանցից միայն

մեկը տխուր վերջաբան ուներ, որի հեղինակը պատճառաբանեց, որ դրանով ուզում է ընդամենը փաստել, ար առայժմ ՁԻԱՀ-ը հանդիսանում է անբուժելի հիվանդություն:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Ելնելով վերը բերված վկայություններից, կարելի է ասել, որ դասի ընթացքում օգտագործված մեթոդը բերել է ուսումնառության աճի, քանի որ բարձրացել է աշակերտների բովանդակային մասնակցությունը, մոտիվացիան, բարձրացել է նրանց ինքնավստահությունը և ինքնակառավարումը, որոնք էլ բերել են ընկալումների և ցանկալի նպատակների տարբերությունների նվազեցման. սրա մասին են վկայում նաև աշակերտների ինքնաանդրադարձը և թեմատիկ աշխատանքի արդյունքները:

Իրենց ելքի քարտում աշակերտները նշել են, որ ունեն առաջընթաց, որպես դրա պատճառ նշելով դասի ընթացքում օգտագործվող մեթոդը, ուշադրության մեծացումը, ընկերների օգնությունը, ուսուցչի բացատրությունը, օգնությունը և այլն: Այդ մասին նրանք նշում են նաև իրենց կատարած աշխատանքի վերաբերյալ ինքնաանդրադարձում:

Ամբողջ դասարանի մոտ նկատվեց նաև հոգեբանական հարմարավետություն: Դասի ընթացքում չնկատվեց դժկամություն, ազատորեն հարցեր էին տալիս, արտահայտում իրենց կարծիքը, անհամաձայնությունը:

Դասարանում ձևավորվեց ուսումնական միջավայր:

Իհարկե, չպետք է կարծել, որ գրանցված առաջընթացը պայմանավորված է բացառապես այս մեկ դասի ազդեցությամբ: Դասին ուղեկցող բոլոր բաղադրիչները անպայման իրենց ազդեցությունը ունենում են այդ արդյունքների վրա. 'Որակյալ ուսուցումը բազմատարր է՝ բաղկացած անհատական ուժեղ և թույլ կողմերից, որոնց համադրությունն ավելի արդյունավետ է և իրագործելի, քան մեկ միասնական և միատարր համակարգը'(. Coe, 2014).

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Քննադատական մտածողություն զարգացնող մեթոդների օգտագործումը

- նպաստում է սովորողների ճանաչողական կարողությունների և հմտությունների զարգացմանը
- սովորողներին հնարավորություն է տալիս վերլուծել , մտահանգումներ, ընդհանրացումներ անել,
- զարգացնում է հիմնախնդիրը տարբեր տեսանկյուններից դիտարկելու, լուծումներ գտնելու և որոշումներ կայացնելու կարողություն
- աշակերտների մոտ զարգացնում է տեղեկատվություն մշակելու և հաղորդելու պատասխանատվությունը
- արդյունավետ է դարձնում խմբակային քննարկումը

- օգնում է հետևողականորեն պլանավորել մտածելու ընթացքը
- բերում է աշակերտների մոտիվացիայի բարձրացմանը

Իսկ այս բոլորը նշանակում են, որ քննադատական մտածողություն զարգացնող մեթոդների օգտագործումը բարձրացնում է դասի արդյունավետությունը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Универсальные компетентности и новая грамотность: от лозунгов к реальности.

   М.: Изд. дом ВШЭ, 2020

2. Исаева Т. Е., Пубаник А. Н., Становление компетентностного подхода в ведущих зарубежных странах. conf. teacher@rgups.ru

3. Հանրակրթության պետական չափորոշիչ, հաստատված է 09.02.2021թ. N136-Ն որոշմամբ,

   https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=149788:

4. «ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի կանխարգելում և անվտանգ վարքագծի ձևավորում» - ՁԻԱՀ-ի Հայկական ազգային Հիմնադրամ, Երևան, 200

5. Ա. Արնաուդյան և ուրիշներ - «Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկ ուսուցիչների համար»:

6. «Քննադատական մտածողության զարգացումը կարդալու և գրելու միջոցով» ծրագրի ուղեցույցներ:

7. «Կառուցողական կրթության հիմունքները և մեթոդները». Ձեռնարկ ուսուցիչների համար:

8. Coe, (2014). What makes great teaching? Review of the underpinning research. London: Sutton Trust